

Ballesvika – naturtyper og sårbarhet

Basiskartlegging i Teistevika landskapsvernområde, Torsken kommune i Troms

Christina Wegener

Ballesvika – naturtyper og sårbarhet

**Basiskartlegging i Teistevika
landskapsvernområde, Torsken kommune i Troms**

Ecofact rapport: 480

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Wegener C 2015 Ballesvika – naturtyper og sårbarhet. Basiskartlegging i Teistevika landskapsvernområde, Torsken kommune i Troms. Ecofact rapport 480, 10 s
Nøkkelord:	Naturtyper, sårbarhet, slitasje, NiN, vern, forvaltning
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-478-7
Oppdragsgiver:	Fylkesmannen i Troms
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Christina Wegener
Prosjektmedarbeidere:	Carin W. Barstad
Kvalitetssikret av:	Gunn-Anne Sommersel
Forside:	Erodert brun dyne ved stien ned til stranda i Ballesvika. Foto: Christina Wegener

www.ecofact.no

1 FORORD

Ecofact har på oppdrag for Fylkesmannen i Troms utført basiskartlegging etter NiN 2.0 med sårbarhetsvurdering for naturtypene i Ballesvika, Teistevika landskapsvernområde.

Oppdraget er gitt på bakgrunn av at det er startet et prosjekt med tilrettelegging for bruk. Prosjektet er et samarbeid mellom Nasjonal Turistvei, Torsken kommune, Ballesvik grunneierlag, Troms fylkeskommune (kulturminner og friluftsliv) og Fylkesmannen i Troms. Formålet med det planlagte prosjektet er å legge til rette for besøk, uten at det reduserer naturverdier og kulturverdier.

Området har flere automatisk freda kulturminner i et kulturminnefelt, og grenser til en kirkegård. Kirkegården har behov for ny parkeringsplass og utvidelsesmuligheter, og det er også andre som ønsker å bruke området. Blant annet har det vært snakk om et kunstprosjekt som trolig vil kunne trekke en del publikum til området.

I forbindelse med ovenstående er Fylkesmannen i gang med å utarbeide forvaltningsplan for Ballesvika, og ønsker derfor mer kunnskap om området.

Vi befarte området 27. juli 2015. NiN-kart og vurderinger er utarbeidet med basis i denne befaringen, samt flyfoto og andre kartdata om området.

Første versjon av rapporten ble levert 17. august. Rapporten er nå revidert for å klargjøre noen spørsmål fra saksbehandler hos Fylkesmannen, Ann-Heidi Johansen.

Takk til Ann-Heidi for gode innspill, og til Carin for hjelpen i felt.

Tromsø,

Christina Wegener

2 SAMMENDRAG

Bakgrunn

Fylkesmannen har bestilt basiskartlegging etter NiN 2.0 av Ballesvika i Tesitevika landskapsvernområde. Bakgrunnen er behovet for forvaltningsråd basert på vurdering av områdets tilstand.

Datagrunnlag

Området ble befart 27. juli, og naturtypekart etter NiN 2.0 med tilhørende kartleggingsregler for kart i målestokken 1:5000 er utarbeidet ut fra denne befaringen.

Resultater

Området består av dynemark med litt skogsmark i kanten, og tilhørende forstrand. Dette er et stort gammelt sanddyneområde med mye dynehei som har vært holdt åpen ved rydding og beite. Strandområdene nederst med strandeng og engpreget sanddyne er populære friluftsområder med synlige tegn på slitasjepreget erosjon. Området er spesielt og sårbart.

Anbefalinger

Vi anbefaler at det i større grad tilrettelegges for kanalisert ferdsel i området, og at grillplasser etableres utenfor selve verneområdet.

Figur 1 Vakkert landskap i Ballesvika. Foto: Christina Wegener

3 INNHOLD

1	FORORD	2
2	SAMMENDRAG.....	3
3	INNHOLD.....	4
4	INNLEDNING.....	5
5	DATAGRUNNLAG	5
6	RESULTATER OG VURDERINGER	5
7	ANBEFALINGER OM SKJØTSEL OG TILTAK.....	8

4 INNLEDNING

Ballesvika er et populært friluftsområde, som også er vernet i Teistevika landskapsvernområde. Området har flere automatisk freda kulturminner i et kulturminnefelt, og grenser til en kirkegård.

For å få til kunnskapsbasert forvaltning av området bestilte Fylkesmannen en basiskartlegging etter NiN 2.0 med vekt på sårbarhetsvurderinger for naturtypene i Ballesvika. Oppdraget inkluderte også anbefalinger om bruk og skjøtsel, statusvurdering for ferdselsspor og slitasje samt registrering av eventuelle observasjoner av rødlistede og svartelistede arter.

Figur 2 Etablert dynehei med lavereliggende partier (dynetrau) med myrlendt mark eller sumpskog. I bakgrunnen blokkmark med ung bjørkeskog. Foto: Christina Wegener

5 DATAGRUNNLAG

Feltarbeidet ble gjennomført i løpet av en dag, 3. august 2015. Området ble undersøkt med hensyn på naturtyper og sårbarhet, ferdselsspor og slitasje, og en NiN-kartlegging ble utført etter kartleggingsregler for NiN 2.0 i målestokk 1:5000.

6 RESULTATER OG VURDERINGER

Kartleggingen etter NiN 2.0 viser at mesteparten av området er dekket av sanddynemark, med noen mindre innslag av mer beskyttet strandeng og tangvoll. Den østvendte skråningen er sammensatt av skogdekket blokkmark og kalkfattig myrskogsmark. Kartleggingsenheten T21 – C3 – brun dyne og dynehei har fått separate kartavgrensninger på bakgrunn av sårbarhetsvurdering.

Figur 3 Naturtypekart over Ballesvika naturreservat, basert på kartleggingsreglene for NiN 2.0 i skalaen 1:5000. Merk: T21-C4 er landskapsformen dynetrau, her med fattig myr eller sumpskog.

Sanddynemark av denne størrelsen, og såpass intakt, er sjelden. Dyneheien viser spor etter tidligere tiders strandlinjer og inneholder varierte og særpregete naturtyper. I øst finnes et mindre område med strandengpreg bak primærdynen. Her har elva avsatt finmateriale som gir mer fast substrat. I vest har så mye av dynen blitt erodert bort at det har oppstått dynetrau med sumpskog eller myr.

I tabell 1 finnes en oversikt over hvilke naturtyper som de ulike kartleggingsenhetene omfatter, med sårbarhetvurdering og merknad om registrerte ferdselsspor, inngrep og slitasje.

Som det framgår av tabellen, vurderes den hvite, grå og brune dynen som svært sårbar. Hvit dyne er dominert av sandbindende arter som strandrug, mens grå dyne har mange urter men uten sammenhengende vegetasjonsdekke. Disse naturtypene er derfor lette å forstyrre, og slitasje kan forårsake erosjon. Brun (engpreget) dyne vurderes likeledes som sårbar-svært sårbar, da sandmark er lett å erodere ved for mye tråkk. Denne typen ligger dessuten nær til eller inngår i mosaikk med den grå dynen. Forsidebildet viser hvordan slitasje kan forårsake erosjon av det sparsomme jordsmonnet i den brune dynen.

Dynehei vurderes som sårbar for slitasje, fordi lyng og forvedete planter gir større motstand mot slitasje enn urter. I strandeng avhenger sårbarheten av jordsmonnet: jo større andel sand, jo mer sårbar. Dette skyldes at jordsmonnet stabiliseres av at det

inngår mer finfraksjoner som silt og leire, som sammen med det organiske materialet i jorda danner strukturer som binder jordpartiklene sammen.

Ferdslsspør og slitasje var det mest av i de mest sårbare områdene som stien går igjennom. Den provisoriske grillplassen og flere bålplasser, bord og benker fantes også i den svært sårbare brune dynemarken. I dyneheia var det grøfting og noen mindre stier, mens vi observerte kjørespor særlig i det myrlendte dynetrauet sørvest i området.

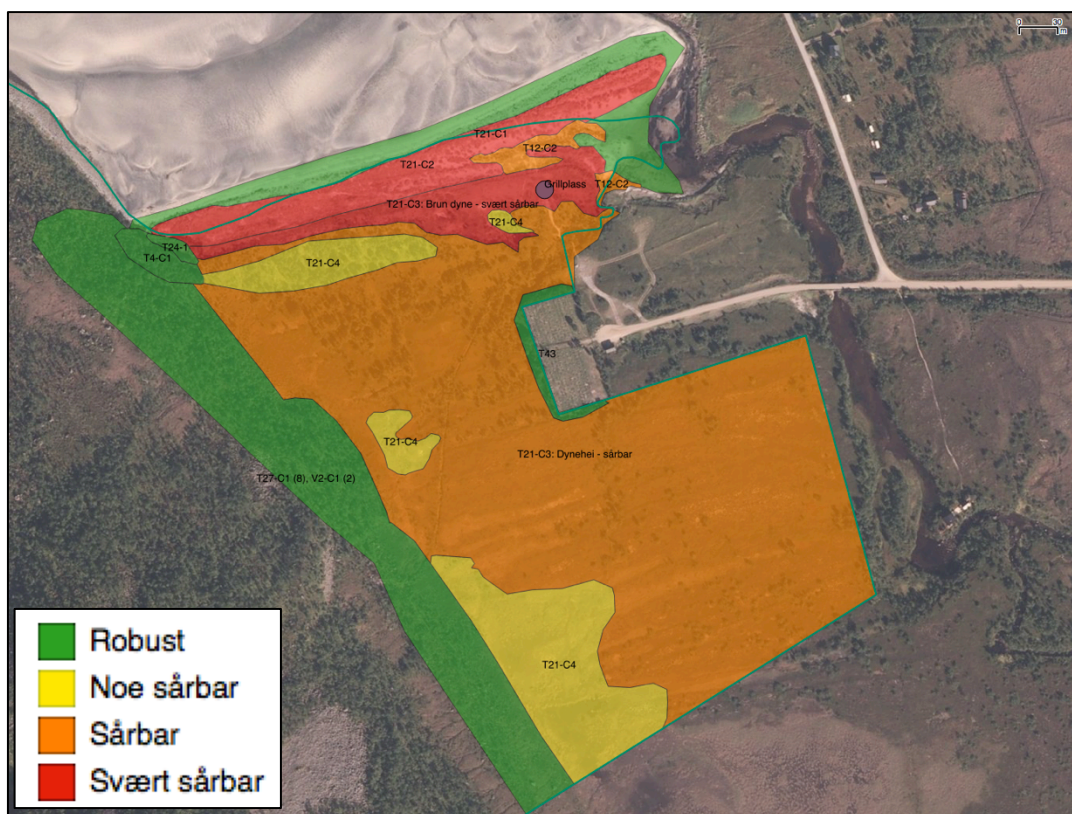
Ingen fremmede arter ble registrert i Ballesvika, med unntak av granene som er plantet rundt kirkegården. Vi fant heller ingen rødlistede arter.

Tabell 1. Oversikt over naturtyper i Ballesvika (etter kartleggingsregler for NiN 2.0 i skalaen 1:5000), med vurdering av sårbarhet og merknad om registrerte ferdslsspør og slitasje.

Hovedtype	Kartleggingsenheter	Koder	Sårbarhetsvurdering	Ferdslsspør, inngrep og slitasje
Sanddynemark (VU)	Fordyne og primærdyne	T21-C1	Robust – 1	Ubetydelig slitasje
	Hvit og grå dyne	T21-C2	Svært sårbar – 4	Mye spor – særlig nedenfor grillplass
	Brun dyne og dynehei – ytre del med brun dyne	T21-C3	Svært sårbar – 4	Mye spor – her går stien, og det er tilrettelagt med grillplass og benker
	Brun dyne og dynehei – indre del med dynehei	T21-C3	Sårbar – 3	Små stier, en lang dyp grøft for vannledning
	Dynetrau – til dels med myr eller sumpskog	T21-C4	Noe sårbar – 2	Spor etter kjøretøy langs området i sørvest
Strandeng (NT)	Øvre strandeng	T12 – C2	Sårbar – 3	Ligger i det mest beferdede området, noe slitasje
Driftsvoll	Beskyttet høgurt	T24-C1	Robust – 1	Ingen synlig slitasje
Fastmarksskogsmark	Blåbærskog	T4-C1	Robust – 1	Sti mot Teistevika, ellers ingen synlig slitasje
Sammensatt	Blokkmark øverst, kalkfattig myrskogsmark nederst	X	Robust – 1	Ingen synlig slitasje
Sterkt endret mark	Plener, parker og liknende – plantet gran rundt kirkegård	T43	Robust – 1	Ingen synlig slitasje

Figur 4 Til venstre en av grøftene som går gjennom dyneheia, til høyre spor etter tunge kjøretøy langs det myrpregede dyretrauet i sørvest. Foto: Christina Wegener

Figur 5 Sårbarhetskart over Ballesvika.

7 ANBEFALINGER OM SKJØTSEL OG TILTAK

Det storslåtte landskapet vil kunne oppleves av flere dersom det lages en oppbygget trase på stolper som snor seg gjennom landskapet, for eksempel noe lignende av den som finnes gjennom helleristningsområdet på Alta museum (se bilde nedenfor).

I motsetning til traseen på bildet, anbefales det at gulvet på traseen lages av metallrist slik at sola kan slippe ned til vegetasjonen og et sammenhengende vegetasjonsbelte bevares. Stolpene bør settes ned på en mest mulig skånsom måte for å skade vegetasjon og jordsmonn minst mulig.

Figur 7 Til venstre et eksempel på oppbygd trase på stolper som snor seg gjennom landskapet i helleristningsfeltet ved Alta museum, til høyre provisorisk tilrettelegging for grilling i Ballesvika. Foto: Christina Wegener

For å gjøre traseen mer attraktiv og mindre ruvende bør den ikke være for bred, og bør derfor være ensrettet og gå i en runde slik at en ikke trenger møteplasser for barnevogner etc.

Traseen bør unngå de mest sårbare områdene, og bør løfte seg over vegetasjonen. På denne måten vil traseen gi god utsikt og samtidig ikke innby folk til å gå ut i vegetasjonen.

Figur 6 Fjæresøte er iøynefallende på sanda. Foto: Christina Wegener

Det er interessant både å kunne se innover den etablerte dyneheia og utover mot havet. Det kan også være spennende å bli ledet tørrskodd gjennom sumpskogsområdet i det fremste dynetrauet, eller inntil kulturminner som det er mange av i området. Informasjonsskilt om naturtyper og kulturminner anbefales.

Det bør oppfordres til at folk ikke forlater stien. Terrengsykling bør forbys i hele dette området. Benker bør settes på dertil egnede utsiktsplasser på den oppbygde traseen, og fjernes fra de sårbare områdene. Eventuell grillplass bør det tilrettelegges for utenfor området, og eksisterende provisoriske tilrettelegging bør fjernes

På grunn av naturtypenes sårbarhet, vil tiltak lett kunne komme i konflikt med viktige naturverdier. Det er sannsynlig at tiltak vil tiltrekke flere mennesker til området og derigjennom forårsake mer slitasje. Derfor er det viktig med opplysningsskilt som får folk til å være varsomme, og at den tilrettelagte traseen blir så spennende som mulig slik at folk blir på den.

Figur 8. Besøkende med terrengsykler og turutstyr på vei inn mot Teistevika. Foto: Christina Wegener